

Universita Karlova v Praze. Filosofická fakulta

Posudek bakalářské práce

Branislav Kotoč, *Pojatie zla v Platónových dialógoch Protagoras a Gorgias*

Posuzovaná práce se zabývá několika etickými problémy probíranými ve dvou Platónových dialózech, a to na pozadí určitých konceptuálních rámců formulovaných v sekundární literatuře. Je třeba říci, že ohled na sekundární literaturu je pro pochopení toho, co autor v práci dělá, rozhodující. V textu totiž nenacházíme systematický rozbor pojetí zla v daných Platónových dialózech, jak naznačuje titul. Nenajdeme zde v pravém smyslu ani analýzu příčin „eticky zlého jednání“, jak je uvedeno ve shrnutí (str. 4). Otázka zla vstupuje do hry spíše v souvislosti s dílčími tématy probíranými v odborných debatách, jakými jsou jednoty ctnosti, morální psychologie, vztahu vědění a jednání či *akrasia*.

Přestože je práce je přirozeně strukturována dvěma rozebíranými dialogy, její koncepce se obsahově nezdá být příliš ujasněná. Nenacházíme v ní jasnou výkladovou linii, kterou by mohl čtenář od začátku do konce sledovat. Představuje spíš jakýsi soubor volně spojených myšlenkových celků, jejichž vztah je spíše volný.

To, že autor chce svoji práci orientovat na pozadí současné odborné debaty, se projevuje hned od první kapitoly, v níž se relativně široce popisuje a hodnotí rozdíl mezi vývojovým a jednotčím výkladovým přístupem, jak se objevuje v současné literatuře. Toto rozlišení se bohužel v následujícím textu – zřejmě s opatrností – nikde neuplatní, a tak jeho smysl zůstává nejasný. K vyjasnění nepřispívá ani autorova deklarace, že chce upozornit na existenci „více shodných cest“, jak přistupovat k Platónově dílu (str. 11). Pokud jsou však tyto cesty shodné, proč vůbec široce tematizovat jejich rozdíl? Problémem je navíc selektivnost líčení – autor zmiňuje pouze několik anglicky píšících autorů, o jejichž příslušnosti k danému táboru sice není pochyb, jejichž přínos k formulaci daného problému je však sporný. Aby prokázal skutečný význam této debaty pro svoji otázku, musel by autor výchozí pozice obou táborů sledovat až do 19. století (a mimo anglickou jazykovou oblast), kdy byly položeny jejich filosoficky relevantní základy. Takto se pouze dozvídáme, do kterého tábora patří ten či onen badatel. Obávám se, že jediným výsledkem takového přehledu je – kromě toho, že pomáháme upevňovat akademické pozice dotčených osob – zatvrdnutí diskuse v neplodných protikladech.

Hlavní část práce je věnována parafrázi a rozboru obou dialogů. Parafráze je provedena asymetricky – zatímco v případě *Protágora* jde o podrobnou logickou analýzu krátkého úseku dialogu o jednotě ctnosti (351b–358d), v případě *Gorgii* nacházíme zhuštěnou argumentaci celého dialogu. Hlavní část práce dále obsahuje relativně dlouhou expozici debaty v sekundární literatuře (str. 18–21), jejíž vztah k hlavnímu tématu však, jak bylo naznačeno, není zcela zřejmý. To se projevuje také v tom, že výsledek, ke kterému nakonec autor ohledně prvního z dialogů na str. 21–22 dochází, totiž že nesprávné konání vyplývá z tužeb, zatímco dobré jednání plyne z vědění, z předvedené odborné debaty nikterak netěží, nýbrž vychází vlastně z úplně jednoduché parafráze primárního textu. (Závěrečný argument prótagorovské části na str. 23, kde se z nahodilého a dost možná ironicky míněného souhlasu Sókrata s Prótagorou vyvozuje dalekosáhlá shoda také v důsledcích tohoto souhlasu, je krajně nepřesvědčivý – možná by se k němu mohl autor při obhajobě vyjádřit.)

Nejzávažnější závěry lze hledat v 4. kapitole, která se pokouší o jakési předběžné shrnutí. Zde autor argumentuje jasně, i když ani zde není výsledek, ke kterému dospívá (existuje odlišný kontext obou zkoumání a odlišným tématem daná potřeba komplexnější morální psychologie v *Gorgiovi*), ničím, co by nešlo vyvodit celkem snadno přímo z textu.

Poslední část textu se pak již k naznačené odborné debatě nenavrací a předkládá vlastně pouze parafrázi textu z hlediska důsledků eticky špatného jednání a možné nápravy – působí tak spíše jako dodatek. (Zde se může autor při obhajobě pokusit obhájit své – v kontextu Platónova

pojetí překvapivé – tvrzení na str. 40, podle něhož je dialog nástrojem k tomu, aby všichni občané získali *vědění*.)

Závislost na sekundární literatuře se projevuje i v metodické rovině, konkrétně v neschopnosti úplně rozlišit mezi různými rovinami zkoumání – rovinou textově-interpretací a rovinou sekundární diskuse, kdy se hovoří záměnně o určité interpretaci a Platónově vlastní pozici (str. 33, 34). To se projevuje také tam, kde autor po vzoru některých interpretů zvolí či převezme nějaký ilustrativní příklad (viz kuřačka Penelopé, str. 18) a ten pak, zcela bez ohledu na kontext zkoumaného díla, aplikuje na různé důsledky předvedené interpretace a jimi poměřuje koherenci původního textu. Tento rádooby systematický přístup ovšem k vyjasnění problematiky nikterak nepřispívá.

Po formální stránce není práce příliš uspokojivá. Autor zřejmě psal ve velkém spěchu – odtud snad mnohé překlepy v českých citátech, typografické chyby a katastrofální interpunkce (v druhé polovině cca 5 chyb na stránku). Po stylistické a argumentační linii není text příliš hladký, objevují se i místa s nejasnou syntaxí a celkově by práci prospělo ještě několikeré pročtení a uhlazení. Přepis vlastních jmen z řečtiny je nejednotný (Platón, ale Sokrates), řecká slova uváděná v závorkách jsou přepisována podle anglického vzoru (*ou* místo *ú* apod.). Nestandardní (a navíc nejednotný) je rovněž způsob odkazování k citovaným autorům v pozn. pod čarou.

Celkově tak lze říci, že práce je nedotažená, což je škoda vzhledem k významnému tématu, které si autor zcela vhodně vybral, a množství literatury, které k němu bylo sepsáno. Autor ji však nebyl schopen zpracovat tak, aby výsledkem byl vnitřně jednotný text, který plodně spojuje vlastní a cizí odborné filosofické tázání. Neosvojil si způsob argumentace, v němž lze vytvářet a nechat čtenáře sledovat koherentní výkladovou linii. Spolu s ledabylým zpracováním a formálními nedostatky mně to vede k návrhu hodnotit práci nanejvýš stupněm *dobře*.

Jakub Jinek
Praha, 29. května 2012